

El pronom HO a secundària

Intervenció didàctica amb la gramàtica tradicional

Andreu Sentí (Universitat de València, IIFV)
Diego Sánchez Raya (Universitat de València)

Índex

1. Dades sociolingüístiques i educatives.....	2
2. Proves inicials	2
3. Seqüència didàctica.....	3
A) ACTIVITAT INICIAL. Identificació del pronom feble <i>ho</i>	3
ACTIVITAT 1. No ho entens.....	3
B) TEORIA. El pronom HO per a substituir el complement directe	5
El pronom feble <i>ho</i> i els complements directes.....	5
ACTIVITAT 2. Comprovem.	6
La pronúncia del pronom <i>ho</i>	6
Contrast gramatical valencià-castellà	6
ACTIVITAT 3. El pronom <i>ho</i> i el pronom <i>el</i>	6
C) ACTIVITATS DE CONSOLIDACIÓ	8
ACTIVITAT 4. Activitat per a identificar el complement directe.	8
ACTIVITAT 5. El pronom feble <i>ho</i>	8
ACTIVITAT 6. El pronom feble <i>ho</i> i els pronoms febles <i>el/la/els/les</i>	8
ACTIVITAT 7. Omplim buits amb el pronom que toca.	8
ACTIVITAT 8. Escrivim oracions amb el pronom <i>ho</i>	9
ACTIVITAT 9. Pronunciem el pronom <i>ho</i>	9
ACTIVITAT 10. Converses amb el pronom <i>ho</i> i el pronom <i>el</i>	9
ACTIVITAT 11. Escriptura.....	10
ACTIVITAT 12. Identifiquem CD.....	10
ACTIVITAT 13. Busquem el pronom <i>ho</i> en cançons.....	10
ACTIVITAT 14. Escrivim un microconte.....	11
D) ACTIVITATS FINALS D'AVALUACIÓ I REFLEXIÓ	11
ACTIVITAT 15. Avaluació entre iguals.	11
ACTIVITAT 16. Avaluació oral entre iguals.....	11
ACTIVITAT 17. Reflexió gramatical.	11
ACTIVITAT 18. Reflexió gramatical nivell avançat.	12
Rúbrica d'autoavaluació	12
Control de la freqüència.....	13
4. Proves finals.....	13
5. Informe del professor després d'impartir aquesta intervenció didàctica.....	13
Cronograma seguit efectivament (no la planificació inicial prevista).....	13
Referències bibliogràfiques bàsiques	13

1. Dades sociolingüístiques i educatives

Centre:

Ciutat:

Barri:

Curs:

Grups que faran aquesta seqüència tradicional:

Nivell socioeconòmic:

Sexe:

Llengües familiars:

Llengües d'ús habitual:

Llibre de text utilitzat regularment pels alumnes:

2. Proves inicials

Les proves inicials s'han de fer mínim una setmana –idealment, dues setmanes– abans d'iniciar aquesta seqüència didàctica (SD) i les altres sobre pronoms febles.

Hi haurà tres proves:

1. Prova inicial 1. Qüestionari gramatical (annex 1)

Qüestionari de preguntes específiques sobre temes gramaticals variats, entre les quals n'hi haurà dels pronoms febles que seran objecte de la SD sobre EN i la SD sobre HO. No s'ha de dir als estudiants que ho fem per a saber quin nivell tenen en relació amb els pronoms, sinó que és una prova de nivell general.

2. Prova inicial 2. Escriptura semidirigida (annex 2)

SOBRE EN. A partir d'unes imatges en què es mostra dues situacions on hi ha quantificació, els estudiants han d'explicar què hi veuen. El tema intenta ser d'interès per als estudiants. Per exemple, una imatge d'un youtuber sense seguidors i d'un youtuber amb molts seguidors. També hi ha imatges de control, sense quantificació.

SOBRE HO. Hi ha unes preguntes més dirigides que busquen que utilitzen la construcció HO-transitiva, però no s'ha d'indicar als estudiants què vols que facen per no induir-los. També té preguntes de control.

3. Prova inicial 3. Conversa semidirigida (annex 3)

El mateix, però oral i per parelles. Tant sobre EN com sobre HO. Aquesta prova l'han de fer a casa i enregistrar-la amb el mòbil. Després han d'enviar el fitxer al professor.

3. Seqüència didàctica

A) ACTIVITAT INICIAL. Identificació del pronom feble *ho*

ACTIVITAT 1. No ho entens.

La cançó *No ho entens* usa el pronom HO en el títol. I precisament entendre el significat d'aquesta frase és clau per a interpretar el sentit de la cançó. El narrador de la cançó s'adreça a una exparella (el *tu* de "No ho entens") de qui havia estat molt enamorada. Li explica que, tot i que ha intentat oblidar-se d'aquesta exparella amb les dues relacions posteriors que esmenta a la cançó, no pot fer-ho perquè encara l'estima. És a dir, "no ho entens", vol dir que encara l'estima.

A més de ser una activitat de comprensió i expressió oral, l'objectiu és que conduïm els alumnes a preguntar-los què vol dir "No ho entens", el títol de la cançó. Els alumnes hauran de referir-se a l'antecedent **això** que substitueix el pronom *ho* en "No ho entens".

Per això, hàgem arribat o no a la conclusió amb el diàleg amb els alumnes al final haurem de reflexionar sobre què substitueix el pronom HO, un complement directe neutre.

Llig aquesta cançó i després escolta-la.

a) En parelles, penseu de què tracta i, després, poseu-ho en comú amb la resta de la classe. Per a deduir-ne el significat, les preguntes següents et poden ajudar:

- Quants personatges hi ha implicats en tota la cançó?
- El narrador està content amb les relacions que ha tingut?
- A qui s'adreça el narrador?
- Per què penses que li conta a una altra persona aquestes dues situacions?
- Què és el que no entén la persona a qui va dirigida la cançó?

b) En acabar, digues què substitueix el pronom HO (per exemple, *No ho entens*). Podries posar-hi més exemples?

c) En castellà, quin pronom usàriem per a dir el mateix?

Els Amics de les Arts

No ho entens

Som al vespre d'un 34 d'agost
Des del llit la miro com fuma al balcó
Les llumetes de les barques
Tu creus que hi ha un millor teló de fons
Pels seus cabells a mitja esquena
Pel seu perfil devastador?

Els complexos i saps que jo en faig col·lecció
Fa dues hores que els he facturat a tots de cop

Amb un dit contra els meus llavis, diu:
«Per què xerres tant si el que vols és fer l'amor?»
No m'explico bé o no ho entens?

No ho entens? Que no ho entens?
Per mi que no ho entens
Que no ho entens? Que no.
Que érem un tot
Que no en sabíem més però ja en vam aprendre
Que m'abraçava com si no hi hagués demà
Que allà jo vaig ser quasi tan feliç com quan estava amb tu

Es pinta els llavis tot resseguint una cançó
Si ens mirem munta i desmunta el riure en un segon
Fa setmanes que m'enganya
I amb aquesta sí, me n'he adonat jo sol

I no em marco cap victòria
Subratllo que burro que soc
Mentre es calça em diu: «Segur que vindré tard»
I a mi només em surt un: «Ei, que us vagi tot genial!»
I això es diu caiguda lliure
Fins que t'estampes pots conviure amb el final
No m'explico bé, o no ho entens?

O no ho entens?
No ho entens? Que no ho entens?
Per mi que no ho entens, que no ho entens? Que no

Que és tocar fons
Que em vaig quedar paralitzat a la porta
Amb un somriure que s'anava esquerdant
Que allà vaig estar quasi tan fotut com quan estava amb tu
I que m'ho faig amb la primera que passa
Però sempre acabo descobrint un matís
Com costa d'assumir que el blanc i el negre encara siguis tu

B) TEORIA. El pronom HO per a substituir el complement directe

[La informació a continuació és orientativa i es pot complementar amb la informació i tractament del llibre de text.]

El professor explica la gramàtica tradicional, què és el complement directe (CD), un argument propi dels verbs transitius. Per a això recorda que cada verb té una xarxa de constituents (o arguments) i que els verbs transitius es caracteritzen per tenir dos constituents: un subjecte i un CD:

- Subjecte + V + Complement directe.

Tot seguit, direm que treballarem el pronom HO i que hem de saber quin tipus de CD substitueix.

El pronom feble *ho* i els complements directes

Hi ha verbs que regeixen un **complement directe** (CD). El CD es pot substituir per:

1. **EL, LA, ELS, LES**, si és un CD definit (introduït per l'article, un demostratiu o un possessiu):
  - *Veig l'estoig: El veig.*
  - *Han comprat els cotxes: Els han comprat.*
  - *Mire Pepa: La mire.*
  - *Agafe aquelles rodes: Les agafe.*
  - *Va trencar el teu mòbil: El va trencar*
2. **EN**, si és un CD no definit o quantificat, és a dir, quan el CD no porta ni article, ni demostratiu, ni possessiu, o quan és precedit d'un quantificador (un numeral, indefinit o quantitatiu):
  - *Busca xampinyons: En busca.*
  - *Volen dos suc: En volen dos.*
  - *Compra algunes plantes: En compra algunes.*
  - *Llig molts llibres: En llig molts.*
3. **HO**, si el CD és un complement neutre, és a dir, si correspon als mots neutres *açò*, *això*, *allò* o una oració subordinada en funció de CD:
  - *Em preguntes això o no?: M'ho preguntes o no?*
  - *Contàveu allò: Ho contàveu.*
  - *Sabien tot el que havíem contat: Ho sabien tot.*
4. **EM, ENS, ET, US, ES**, si el CD fa referència a la 1a o a la 2a persona, o bé si recau sobre el mateix subjecte (reflexiu):
  - *Mercè em pentina (a mi)*
  - *Et cridaran de bon matí (a tu)*
  - *Anna es dutxa (a ella mateixa)*

El pronom *ho*, a més de substituir el CD neutre, també substitueix **un atribut**:

- *Soc molt alt: **Ho** soc.*

- Estàs apassionada pel temari: **Ho** estàs.

Els verbs atributius són: *ser, estar, semblar, paréixer*.

En aquesta unitat, estudiarem el pronom HO quan substitueix un CD.

Més exemples:

- *Ja saps el que has de fer? Ja ho saps*
- *Vull això. Tu també ho vols?*
- *Creus que aprovaràs totes les assignatures? Sí, sí que ho crec*
- *Ho tens tot fet?*

ACTIVITAT 2. Comprovem.

Ara revisa la resposta que has donat a l'activitat 1. Havies sabut explicar bé quina funció fa el pronom feble *ho*? I els exemples, eren correctes?

La pronúncia del pronom *ho*

El pronom *ho* es recolza en el verb, tant quan va davant del verb com si va darrere. Així, si el verb comença o acaba amb vocal el pronom pren la forma de semivocal [w] (*ho entens* o *compra-ho*). En canvi, si el verb comença o acaba amb consonant, la realització és [ew] o [u] (*ho vols*) o [o] (*voler-ho*).

- *Ho entens* → [w] entens
- *Ho vols* → [ew] / [u] vols
- *Compra-ho!* → compra [w]!
- *Voler-ho* → voler [o]

Contrast gramatical valencià-castellà

Hem vist que en valencià el CD neutre se substitueix pel pronom *ho* i el CD definit pel pronom *el/la/els/les*. En canvi, en castellà el pronom *lo/la/los/las* substitueix els dos tipus de CD.

	Valencià	Castellà
CD definit	<i>El llibre, el vaig comprar ahir</i>	<i>El libro, lo compré ayer</i>
	<i>El regal, el va obrir amb ganes</i>	<i>El regalo, lo abrió con ganas</i>
CD neutre	<i>El que m'has explicat, ja ho sabia.</i>	<i>Lo que me has explicado, ya lo sabía.</i>
	<i>Això no ho vull.</i>	<i>Eso no lo quiero</i>

ACTIVITAT 3. El pronom *ho* i el pronom *el*.

Llig les frases següents i explica per què en algunes usem el pronom *ho* i en altres el pronom *el*. Analitza les oracions per a explicar-ho.

Oracions amb el pronom *ho*:

- a) I això, què? *Ho porte* cap allà, o què?
- b) Allò, vols que t'*ho acoste*?
- c) Va decidim, *ho compre* o no *ho compre*?
- d) Açò és meu. No *ho agafes* més mai!

Oracions amb el pronom *el, la, els, les*:

- e) La maleta, *la porte* a l'habitació?
- f) El setrill de l'oli, vols que *te l'acoste*?
- g) *Els compre*, els bitllets de tren a Elx?
- h) Les sabates roges són meues. No *les agafes*, d'acord?

Per acabar resumeix quina funció fa cada pronom:

-El pronom *ho*...

-El pronom *el, la, els, les*...

C) ACTIVITATS DE CONSOLIDACIÓ

L'objectiu de les activitats inicials és entendre la funció del pronom *ho*. Amb les activitats de consolidació pretenem reforçar l'aprenentatge de l'ús d'aquest pronom i també comprendre la funció que desenvolupa. Finalment, també hi ha activitats que busquen crear situacions comunicatives en què l'ús del pronom siga necessari, així com també activitats de reflexió gramatical per entendre'n el funcionament.

ACTIVITAT 4. Activitat per a identificar el complement directe.

Subratlla els CD i digues si són definits, no definits o neutres.

- a) La televisió pública no va retransmetre el partit de bàsquet.
- b) L'antena de l'edifici no donava el senyal a les televisions.
- c) Un videoaficionat va aconseguir la retransmissió del partit.
- d) En voldré dues, serà possible?
- e) Al diari *La Veü* comentaran demà tot això que m'has explicat.
- f) Alguns testimonis no aportaren cap informació al jutge.
- g) Aquests incidents ens recorden allò que va passar a la Vall d'Ebo.
- h) Ell vol pizzes. Sempre vol pizzes!

ACTIVITAT 5. El pronom feble *ho*.

Subratlla el CD i substitueix-lo pel pronom feble *ho*.

- a) Fes això.
- b) Porta el que t'hem dit.
- c) Escribeu el que posa a la pissarra.
- d) Compra açò.
- e) Recupera allò. Sí, allò que em vas explicar ahir.
- f) Torna i agafa el que t'has deixat a casa!

ACTIVITAT 6. El pronom feble *ho* i els pronoms febles *el/la/els/les*.

Subratlla el CD i substitueix-lo pels pronoms *ho* o *el, la, els, les*:

- a) De seguida que arribe a casa farà això.
- b) Defensarà el seu cosí per damunt de tot.
- c) Girà el cap amb molt d'esforç.
- d) Vols el pastís?
- e) Vinga! Ajuda la teua nora.
- f) M'agradaria que féreu tot el que estava previst
- g) Teniu el carnet d'identitat?
- h) Només portaré açò a l'oficina si m'ho demanen.

ACTIVITAT 7. Omplim buits amb el pronom que toca.

Ompli els espais buits amb els pronoms *el, la, els, les* o el pronom *ho*:

- a) _____ portaràs, allò?
- b) On voleu comprar _____, l'estoig?

- c) Pau m'ha telefonat; quan _____ sàpia la seua nòvia s'enfadarà moltíssim.
- d) No m'agrada la posició a l'aula d'aquest alumne, canvieu- _____ de lloc.
- e) Encara no _____ sé, si et podràs quedar a dormir aquesta nit.
- f) Mare, _____ posaràs, la llavadora?
- g) Sabeu si Carles farà el possible per ajudar-nos? _____ farà, de segur!
- h) Vull que _____ compres, els plàtans. Si estan verds, millor.

ACTIVITAT 8. Escrivim oracions amb el pronom *ho*.

Tria quatre verbs i escriu una oració amb un CD neutre. Tot seguit, pronominalitza'l amb el pronom *ho* i digues per què has substituït el CD per aquest pronom. Fixa't en l'exemple. Compte, hi ha verbs que no es poden utilitzar! Escriviu totes les oracions ben formades a la pissarra.

dir – acceptar – comprendre – riure – saber – creure – veure – oblidar – recordar – dormir
suposar – pensar – plorar – reflexionar

Exemple

Entendre

→ *Tu vas entendre el que havíem de fer per a la classe següent?* → *Tu ho vas entendre?*

→ El pronom *ho* substitueix un CD que és una oració (subratllat).

ACTIVITAT 9. Pronunciem el pronom *ho*.

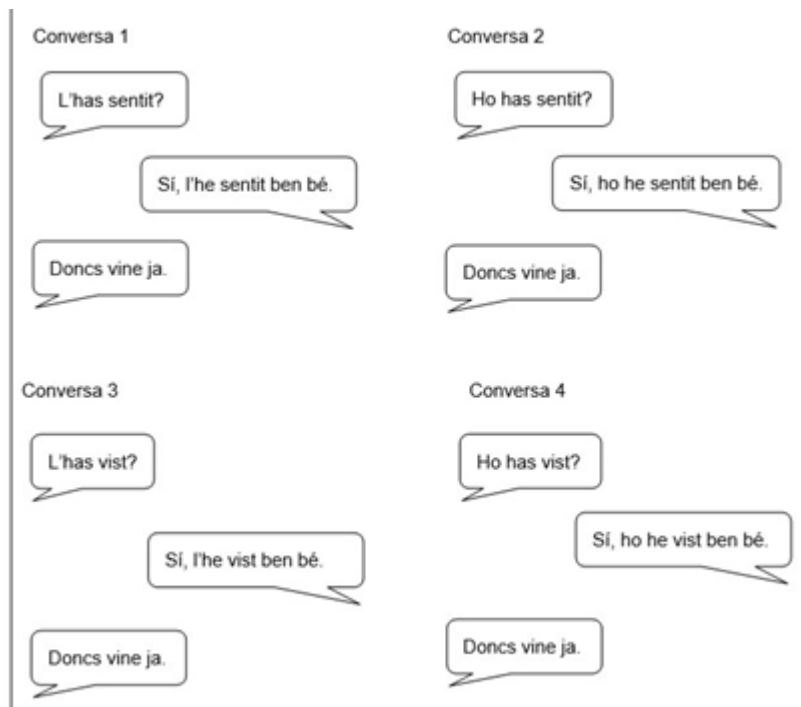
Revisa com es pronuncia el pronom *ho*. Tot seguit, llig en veu alta les frases de la pissarra que has escrit en l'activitat anterior. Els teus companys et diran si has fet la pronúncia adequada o no.

En acabar, fixa't amb quina de les dues variants has pronunciat el pronom *ho* quan va davant del verb començat en consonant. Quina és la variant pròpia del parlar de la teua àrea geogràfica?

Ho vols → [ew], [aw] o [u] vols

ACTIVITAT 10. Converses amb el pronom *ho* i el pronom *el*.

A continuació hi ha quatre converses. Llig-les i, a partir de la informació disponible, intenta esbrinar què deu haver passat. Quin podria ser l'antecedent del pronom *el* en les converses 1 i 3? I *ho*, què substitueix en les converses 2 i 4?

ACTIVITAT 11. Escriptura.

Tria cinc verbs transitius de l'activitat 7 i escriu la lletra d'una cançó o una història breu en què apareguen. En algun cas, per a evitar repeticions, substitueix el complement directe neutre pel pronom *ho*.

Exemple

Em vas explicar tot el que t'havia passat. M'ho vas explicar moltes voltes. I ho vaig entendre.

ACTIVITAT 12. Identifiquem CD.

Identifica els verbs transitius i subratlla els complements directes corresponents. Després, fes la substitució pronominal del CD.

- Estudiaré això!
- Plou molt a Alcoi?
- Qui vol l'últim tros del pastís?
- L'alcalde prometé que donaria ajudes.
- Vols córrer amb mi?
- Està disposada a veure el repartidor.
- M'agradaria tenir tot allò. Em faria feliç!
- Clara ha portat tot el que vol tirar al fem.

ACTIVITAT 13. Busquem el pronom *ho* en cançons.

Escolta una de les cançons següents i digues quin és l'antecedent del pronom *ho* que apareix en la lletra. Per què s'usa aquest pronom?

- *No és tant això*, dels Vienna.
- *Marjal*, de Tardor.

- *Nevar a València*, de Tardor.
- *L'Adela i el marge*, de Manel.
- *Els guapos són els rars*, de Manel.
- *Conte d'estiu*, de Socunbohemo.

ACTIVITAT 14. Escrivim un microconte.

Escriu un microconte a partir de la frase amb el pronom *ho* que has trobat a la cançó que has triat en l'activitat anterior. A més, afegim almenys una altra oració en què aparega el pronom. El text ha de tenir entre 100 i 150 paraules.

Un **microconte** és un text breu que narra una història incompleta, amb un final obert i que sovint fa la sensació que alguna cosa ha passat abans del text i, a més, que alguna cosa passarà en acabar.

D) ACTIVITATS FINALS D'AVAUACIÓ I REFLEXIÓ

ACTIVITAT 15. Avaluació entre iguals.

Intercanvia el microconte que has escrit amb el d'un company. Redacta un petit informe en què:

- identifiques dues frases amb el pronom *ho*;
- expliques l'antecedent de cada pronom;
- avalues si ha fet bé la substitució.

En acabant, llig l'informe que han fet del teu microconte i valora si hi estàs d'acord.

ACTIVITAT 16. Avaluació oral entre iguals.

Selecciona uns quants microcontes que hagen usat correctament el pronom *ho* i llegiu-los en veu alta. Ara heu d'escoltar atentament les lectures i avaluar si els vostres companys han pronunciat correctament el pronom *ho*. Pots usar aquest suport:

Frase del microconte	Pronúncia del locutor	És correcta?	Si no és correcta, quina seria la pronúncia adequada?

ACTIVITAT 17. Reflexió gramatical.

Compara les oracions següents i digues per què en una trobem el pronom *el* i en l'altra el pronom *ho*.

- Tenia la motxilla a casa. Tu *la* vas agafar?
- Tinc tot el que em demanes a casa. *Ho* vols tot hui?

ACTIVITAT 18. Reflexió gramatical nivell avançat.

Compara els tres grups d'oracions i digues per què una no és gramatical i una altra sí que ho és.

- a) *Va ploure la vaca. La va ploure.
- b) Va portar la vaca al camp. La va portar al camp.
- c) Això ho vols?
- d) *Això ho plores?
- e) Va portar el que tenia pendent a casa. *Ho* va portar a casa.
- f) *Va plorar el que tenia pendent. *Ho* va plorar.

Rúbrica d'autoavaluació

Autoavaluació.

Ara que ja hem treballat la funció sintàctica i ús del pronom *ho*, marca quin grau creus que has assolit pel que fa a la identificació, comprensió, creació i ús d'aquest pronom feble.

	EXPERT 2,5	AVANÇAT 2	APRENENT 1,5	NOVELL 1
IDENTIFICACIÓ 20% Identifique el CD neutre	Identifique el pronom feble HO com a substitut del CD neutre en textos orals i escrits.	Identifique HO, però de vegades tinc problemes per a relacionar-lo amb el CD.	Conec el pronom feble HO, però no acabe de veure la relació amb el CD i amb altres funcions sintàctiques.	No acabe de distingir el pronom feble HO d'altres pronoms i no el relacione amb cap complement ni funció sintàctica.
COMPREENSIÓ 20% Comprenc la forma i la funció dels elements de les estructures que substitueixen CD neutres	Entenc la funció sintàctica del CD neutre i el pronom feble HO en verbs transitius i la diferència amb el CD definit i el pronom EL. També entenc la diferència amb verbs intransitius.	Entenc com se substitueixen els CD, però tinc algun problema per a diferenciar el tipus de CD i els verbs transitius dels intransitius.	No acabe d'entendre com se substitueix el CD neutre pel pronom feble HO ni en quina posició es col·loca respecte el verb. No comprenc bé del tot que és un verb transitiu.	No conec el mecanisme de substitució del CD pel pronom feble HO. I no sé què és un verb transitiu o intransitiu.
CREACIÓ 30% Sé crear textos i contextos on s'expressi el CD neutre amb HO	Soc capaç de substituir el CD neutre pel pronom feble HO en activitats dirigides i en textos orals i escrits.	Solc substituir els CD pel pronom feble HO en activitats de classe, però de vegades no entenc el mecanisme.	En les activitats que es proposen a classe faig servir el pronom feble HO, però no tinc la seguretat de fer el que se'm demana.	En les activitats de classe no sé com crear textos fent servir el pronom feble HO.
ÚS 30% Use el CD neutre amb HO de forma normal i habitual en textos orals i escrits.	Utilitze el pronom feble HO sempre que cal quan parle i quan escric.	A voltes soc capaç d'usar el pronom feble HO com a substitució del CD neutre en textos orals i escrits.	Rarament soc capaç d'usar el pronom HO en textos orals i escrits de forma inconscient i el confonc sovint amb el pronom EL.	Encara no utilitze mai el pronom feble HO de forma natural en textos orals i escrits.

Control de la freqüència

Estimació d'ocurrències del pronom HO en activitats d'aquesta SD.

1.	2
2.	1
3.	5
4.	2
5.	6
6.	3
7.	4
8.	11
9.	11
10.	4
11.	5
12.	4
13.	1
14.	2
15.	2
16.	6
17.	2
18.	4
TOTAL:	75

4. Proves finals

Prova final 1. Qüestionari gramatical (annex 4)

Prova final 2. Escriitura semidirigida (annex 5)

Prova final 3. Oral semidirigida (annex 6)

5. Informe del professor després d'impartir aquesta intervenció didàctica

Cronograma seguit efectivament (no la planificació inicial prevista)

Nombre de sessions:

Indica breument què has fet en cada sessió:

- Sessió 1
- Sessió 2
- Sessió 3
- ...

Observacions:

Referències bibliogràfiques bàsiques

Institut d'Estudis Catalans (2016): *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: IEC.